

Nakon što 8. svibnja 1945. partizani ulaze u Zagreb koji je vojska NDH napustila izbjegavajući još veće civilne žrtve, mnogo je zaostalih vojnika i civila nastavilo svoj tragični put na zapad u želji da se predaju zapadnim saveznicima. Budući je Ilica i centar grada bio pod kontrolom novih "oslobodilaca", grupe su put nastavile cestama i kroz sela na obroncima Medvednice. Partizani su ih na mnogo mjesta pokušavali zaustaviti. Te grupe očajnih ljudi znale su da ih, u slučaju da se ne probiju, čeka smrt. Zato i jesu sjeverni obronci Zagreba prepuni njihovih pojedinačnih i grupnih grobova.

U Gornjoj Kustošiji, na rubu šume, stotinjak metara od škole, pred nekoliko su godina iskopane kosti sedamnaest nesretnih žrtava pobijenih nakon što su u svibnju 1945. partizani ušli u Zagreb. Na tom su mjestu, u spomen na nevine žrtve, mještani Kustošije podigli veliki križ. U nedjelju, 25. listopada popodne, po prvi je puta na tom mjestu slavljena i Sveta misa. Pred stotinu i pedeset ljudi Misu je predvodio naš župnik, vlč. Božidar Tenšek. U nadahnutoj propovijedi vlč. Tenšek je naglasio da smo se na ovom mjestu okupili ne da bi nekog osuđivali, već da bi se pomolili kako za nevine žrtve tako i za njihove egzekutore.

Sveta misa završena je "Lijepom našom" i željom da se dogodne ponovo okupimo. Nakon toga posjetitelji su uz agape nastavili s druženjem.

Inače, na području Gornje Kustošije cijeli je niz grobišta ljudi stradalih nakon završetka II. svjetskog rata. Ovo na kojem je održana Sveta misa najveće je i jedino istraženo. Kostri stradalih su odnešene, ali, koliko je poznato, nema nikakvih daljih obavijesti glede identifikacije.

Možda je zato zanimljivo navesti i kratko sjećanje naših časnih sestara "ančela" koje je i pročitano tijekom Mise. One su u to vrijeme sa djecom – ratnom siročadi u to vrijeme boravile u školskoj zgradi u Gornjoj Kustošiji. Naime, krajem drugog svjetskog rata samostan naših časnih sestara u Gosposvetskoj bio je dijelom srušen u svakodnevnim savezničkim bombardiranjima željezničke pruge i bio je nesiguran i svakako neprikladan za stanovanje. Budući su časne sestre tada brinule za stotinjak djece – ratne siročadi, morale su pronaći drugi smještaj. Jer se radi o događajima vezanim uz Gornju Kustošiju, citirati ćemo taj odlomak iz njihova zapisa.

„Drugi dan smjestili smo se u tek započetu školsku zgradu u Gornjoj Kustošiji. Bilo je samo prizemlje, dvije sobe. U jednoj smo stanovale, a u drugoj spavale. U prvoj sobi smjestili smo mali privremeni oltar. (...) Općina nam je ustupila komad zemljišta, te smo na njoj mogli uzgajati nešto povrća za najnužnije uzdržavanje djece i sestara. Navečer bi se po tri sestre vraćale u Kustošiju da čuvaju kuću.

8. svibnja 1945. ušli su partizani u Zagreb., a 9. svibnja je kapitulirala Njemačka. Bile smo presretne što je završio rat. Na žalost, radost je bila kratkotrajna.

Dva dana kasnije u selo je ušla njemačka vojska i zaustavila se na brijegu nasuprot našoj zgradi. Nastala je borba između partizana i Nijemaca. Pucalo se s jedne i druge strane. Nalazili smo se između dvije vatre. Prozori na našoj zgradi bili su niski, pa smo svi poplegli po podu da nas ne pogode neprijateljski metci.

Kroz prozore smo gledale strašne prizore. Padali su ljudi i konji. Bilo je mrtvih i ranjenih. U

obrani, Nijemci su se popeli na krov zgrade u kojoj smo se nalazili. Kako smo bili u opasnosti da pucaju po nama, zamolili smo ih da se udalje. Nijemci su se zaista udaljili, ali su nam u kuću počeli donositi ranjenike.

Kako borba nije završavala, bile smo prisiljene da sa djecom bježimo. Na brzinu smo spremili veću djecu, a manju koja su tek prohodala, nosile su sestre u naručju. Kroz vrata nismo mogli izaći. Preostali su nam prozori u smočnici. Kad smo se približile prozorima ispred su pucali mitraljezi. Videći da želimo s djecom izaći, Nijemci su trenutno prestali i mi smo mogle brzo skrenuti u šumu prema Svetom Duhu.. Sklonile smo se u školi. U kući su ostale samo dvije sestre, a borba je i dalje trajala. U samostanu na Svetom Duhu smo prenoćili naravno na podu, a drugi dan smo došle u kuću u Donjoj Kustošiji pa smo se svi smjestili tamo. Samostanska kuća je bila u takvom stanju da je trebalo sve rušiti.“

Krunoslav Milas

[Fotografije](#)